

A 2020. év madara az erdei fülesbagoly

Az év madara a bagolyfélék családjába tartozó, közepes termetű madár, hazánk leggyakoribb bagolyfaja. Hatalmas elterjedési területtel rendelkezik, amely szinte az egész északi félteke mérsékelt övi zónáját magába foglalja. Az erdőkkel, ligetekkel, nyíltabb területekkel mozaikos élőhelyeket kedveli. Hazánk sík- és dombvidékein egyaránt elterjedt. A nagy, összefüggő erdőtömböket kerüli, ezeknek csak a peremvidékein fordul elő. A fátlan területeket sem kedveli.

Az egyetlen varjú nagyságú bagolyfajunk, amelynek viszonylag hosszú tollfüle van. Teste karcsú, feje kevésbé kerek, inkább szögletesnek tűnik. Az erdei fülesbaglyot rejtőszíne miatt nagyon nehéz észrevenni.

Rozsdássárga alapszínű tollazatát sűrű, sötét hosszanti sávozás és finom keresztvonalak tarkítják. A két nem méretre hasonló, de a hímek általában világosabbak. A fiatal madarak hasonlítanak a felnőttekhez, de erősebben sávozottak. Szeme narancssárga színű. Feltűnő, felmereszthető tollfüle feketés alapszínű, világosabb szegésű. Ezek gyakran jól megfigyelhetőek, például udvarlaskor.

A költés időszaka márciustól júniusig tart. Párválasztás idején a hím szárnyait sajátos módon csattogtatja. Saját fészket nem épít, más madarak fészkeiben költ, leggyakrabban a szarka és a dolmányos varjú elhagyott gallyfészkeit foglalja el.

Nagyobb erdőtömbök szegélyeiben, erdősávokban, fásorokban vagy egyedülálló fákon telepszik meg. Gyakran megjelenik parkokban, öreg temetőben, sőt olykor lakótelepeken is. Utóbbi helyen nem használt lakások erkélyein találták tojásait.

Az első tojásokat március második felében rakja le. Teljes fészkekalja általában 5-6 tojásból áll, de a lerakott tojások száma nagyban függ táplálékállatainak a mennyiségétől. Csak a tojó kotlik, ezalatt a hím táplálékot hord a fészkekhez.

A fiókák 27-28 nap elteltével kelnek ki a tojásból. Később mindkét szülő hord táplálékot, de csak a tojó etet. A fiókák kéthetes koruktól a kisemlős táplálékot már egészben képesek lenyelni. A fiókák közül mindig a nagyobbak táplálkoznak először. Ha van elég táplálék, valamennyi felnővelődhet, de táplálékhiány esetén a később kelt fiókák pusztulásra vannak ítélve.

Háromhetes koruk környékén elhagyják a fészket, szétmászhatnak, és a közeli fák ágain várják a táplálékkal érkező szülőket. Tartózkodási helyüket jellegzetes sípolásukkal jelzik. Teljes röpképességüket 35 napos korukra érik el, de szüleik még hosszabb ideig táplálják utódaikat. Évente rendszerint egyszer költ.

Az erdei fülesbagolyok nappal a fák sűrű lombja között rejtőzködve pihennek, alszanak. Alapvetően éjszakai madarak, de persze érzékszerveik nappal is kiválóan működnek. Zsákmányszerzésük ideje szürkületkor kezdődik, és hajnalig tart. Többnyire valami kiemelkedő pontról csapnak le mit sem sejtő áldozataikra. De képesek nesztelen repülés közben is megfogni zsákmányukat. Kitűnő hallásuk révén elkapják a sűrű fű között neszező kisemlősöket is. Áldozatuk megragadásakor, vetélő ujjukat hátrafordítva a prédát mindkét oldalról precízen meg tudják ragadni.

Hazai vizsgálatok szerint az erdei fülesbagolyaink legfőbb tápláléka a mezei pocok. A megfigyelések szerint egy kifejlett bagoly napi tápláléka átlagosan 4-5 kisemlős. Esetenként a madarak részaránya is jelentős lehet, különösen, ha nincs pocok és egér. Ilyenkor főleg verebeket fog.

Európai állományának csak az északi része vonul, itt csak kivételesen enyhe, rágcsálókban gazdag teleken marad helyben.

A délebbiek, így a hazai állomány sem vonul, legfeljebb kóborol.

A tojók nagyobb arányban, valamint messzebb vonulnak, mint a hímek. A hazai állományt télen az északabbról érkező példányok gyarapítják. Ezek általában októbertől márciusig tartózkodnak hazánkban. Az egyes pihenőhelyen nappalozó példányok száma néhány egyedről 2-300-ig terjedhet. A telelő példányok jelenlétét elárulja a sok köpet. Télen nappalozó helyeikhez ragaszkodnak, ott hónapokon, sőt éveken át kitanak.

Állománya a legtöbb országban, így hazánkban is stabilnak nevezhető.

Hazai állományát 6-12 000 párba becsülik.

Számuk az egyes években a fő táplálékuknak, a rágcsálóknak az állományváltozásait követve ingadozik. Magyarországon az erdei fülesbagoly védett madár.

Az év madarát számos tényező veszélyezteti. Az egyre nagyobb közúti közlekedés jelentős számú pusztulást okoz országszerte. A bagolyok az aszfaltúton átszaladó, könnyen meglátható rágcsálókra vadásznak, miközben a gyorsan közlekedő gépkocsik elütik őket.

Ennél is nagyobb veszély leselkedik rájuk, ha a mezőgazdaságban használt rágcsálóirtó szerektől mérgeződött pocokokat fognak. Már 2-3 mérgezett pocoktól is súlyos mérgezést kaphatnak.

A természetes költőhelyek hiányában az erdei fülesbagoly is jól telepíthető mesterségesen. Szívesen elfogadja a műfészkeket, költőládákat. A kisragadozók, elsősorban a nyest és a nyuszt, gyakran pusztítják el a bagoly fészkekalját. A fészkes fát fészkekvédő palásslal tudjuk megvédeni.

Andrési Pál

okl. erdőmérnök, Fotó: MTI

